

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΦΥΛΟΥ

ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Δρ Βικεντία Χαριζοπούλου

Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Μαιευτικής ΠαΔΑ

Μέλος ερευνητικής ομάδας ATHENA Study

Περιεχόμενα

1. Θέτοντας ερωτήσεις για την ενδοοικογενειακή βία και κακοποίηση
2. Απαραίτητη η αναφορά για τις επιπτώσεις της ενδοοικογενειακής βίας στην υγεία
3. Για ποιους λόγους δεν θα μας αποκαλύψουν την αλήθεια και πώς μπορούμε να υπερβούμε αυτά τα εμπόδια;

Πώς συγκεντρώνουμε πληροφορίες; Πώς θέτουμε τις ερωτήσεις;

- Θα ρωτήσω εγώ άμεσα τη γυναίκα;
- Θα ενθαρρύνω την αυθόρμητη αποκάλυψη;
(βασίζομαι σε πρωτόκολλο στο οποίο περιλαμβάνονται οι τοπικές εξειδικευμένες υπηρεσίες και οι δίοδοι παραπομπής;)
- Θα ζητήσω τη βοήθεια ενός άλλου επαγγελματία υγείας;
- Ερωτήσεις: Επιλεκτικές (βάση αυτού που βλέπω), Ρουτίνας (βάση του κοινωνικού ιστορικού), ή Ανιχνευτικές (γενικές).

Πώς υποβάλλουμε ερωτήσεις;

Ρωτάμε αφού πρώτα:

- Έχουμε εξασφαλίσει την **ασφάλεια**
 - Μόνον όταν η γυναίκα είναι μόνη (ποτέ όταν η γυναίκα συνοδεύεται από κάποιον τρίτο, ακόμη και εάν είναι μέλος της οικογένειας ή φίλη/-ος ή ακόμα και μεταφραστής)
ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ
- Έχουμε εξασφαλίσει την **εμπιστευτικότητα**
 - Είμαστε σίγουροι ότι τυχόν πληροφορίες σε ηλεκτρονικά μέσα (πχ pc) δεν είναι ορατές σε τρίτους
- Έχουμε επιδείξει **ευαισθησία** και **ενσυναίσθηση**

Αρχικά χρήση ανοικτών ερωτήσεων

«Είναι καλά τα πράγματα στο σπίτι με το σύντροφο και την οικογένειά σου;»

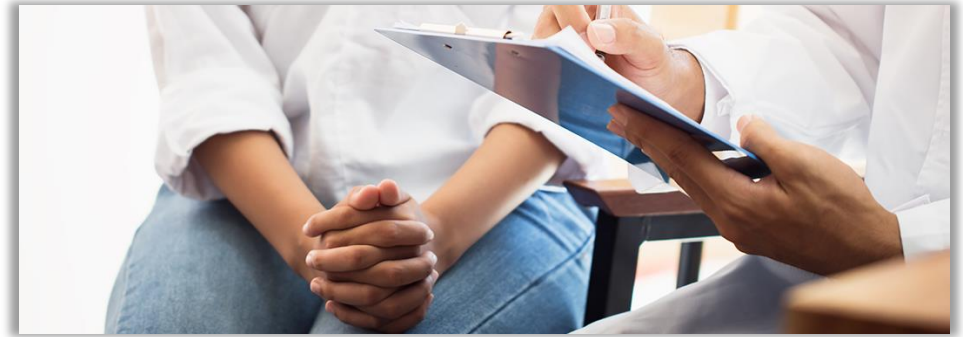
«Υπάρχουν προβλήματα στο σπίτι; Μίλησέ μου για τη σχέση σας.»

«Πώς είναι τα πράγματα στο σπίτι;»

«Ποιος άλλος μένει μαζί σας;»

- Δίνει τη δυνατότητα η γυναίκα να μιλήσει χωρίς επιφυλάξεις, κατά προτίμηση χωρίς να τη διακόπτουμε
- Η γυναίκα μπορεί να περιορίσει τη συζήτηση εάν το επιθυμεί και τα περισσότερα θέματα έχουν εξειδικευτεί στο να κρύβουν την αλήθεια: δεν θα αποκαλύψουν την αλήθεια μέχρι να έχουν αξιολογήσει την πιθανή αντίδρασή σας!
- Δεν πρέπει να νιώσει πίεση!

Προοδευτικά πιο άμεσες ερωτήσεις

«Έχει προσπαθήσει ποτέ κάποιος να ελέγξει εσένα ή το τι κάνεις;»

- Το 69% των θυμάτων έχει αναφέρει ελεγκτική συμπεριφορά

«Έχει προσπαθήσει ποτέ κάποιος να σε ταπεινώσει;»

- Ταπείνωση=συναισθηματική κακοποίηση

«Φοβάσαι κάποιον στο σπίτι;»

- Οι γυναίκες που έχουν υποστεί ΕΒ είναι 32 φορές πιθανότερο να φοβούνται τον σύντροφό τους, σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό
- Το ένα τρίτο των γυναικών που αναφέρουν φόβο τον τελευταίο χρόνο έχουν βιώσει κακοποίηση

«Σου έχει κάνει κάποιος κακό;»

Ερωτήσεις HARK (**H**umiliation, **A**fraid, **R**ape, **K**ick)

- **H**: έχεις νιώσει ταπεινωμένη ή με κάποιον άλλο τρόπο κακοποιημένη συναισθηματικά από τον σύντροφο ή τον πρώην σύντροφό σου;
- **A**: Έχεις ποτέ φοβηθεί τον σύντροφό ή τον πρώην σύντροφό σου;
- **R**: Σε έχει ποτέ βιάσει ή εξαναγκάσει σε κάποιου είδους σεξουαλική δραστηριότητα ο σύντροφος ή ο πρώην σύντροφός σου;
- **K**: Σε έχει ποτέ κλωτσήσει, χτυπήσει, χαστουκίσει ή με κάποιον άλλον τρόπο βλάψει σωματικά ο σύντροφος ή ο πρώην σύντροφός σου;

Μνημονική τεχνική, για να μας υπενθυμίζει:

- Να έχουμε πάντα την υποψία και να ρωτάμε σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία
- Να ρωτάμε για όλες τις εκφάνσεις της κακοποίησης (συναισθηματική, σεξουαλική και σωματική)
- Να μην ξεχνάμε την ασφάλεια

Προσοχή:

Ειδικά στην πρωτοβάθμια φροντίδα, η ΕΒ είναι πιο πιθανό να παρουσιαστεί με τη μορφή συνεχιζόμενων προβλημάτων υγείας παρά οξέων τραυματισμών

Ελένη, 40 ετών:

έχει επισκεφθεί μονάδες υγείας 14 φορές τον τελευταίο χρόνο για διάφορα προβλήματα (κατάθλιψη, δυσπαρεύνια, κοιλιακό άλγος). Σε επίσκεψη ρουτίνας για Τεστ Πάπ ανέφερε έντονες κοιλιακές εκκρίσεις. Σε καμία από τις επισκέψεις δεν είχε ερωτηθεί για ΕΒ και κακοποίηση.

Έτσι, δεν αποκάλυψε ποτέ ότι ο σύζυγός της ασκεί κριτική για την εμφάνισή της και τις δουλειές του σπιτιού. Ασκεί σωματική βία, όταν θεωρεί ότι αυτή δεν διατηρεί το σπίτι τακτοποιημένο. Εκείνος επιζητεί συχνό σεξ μαζί της, το οποίο όμως η ίδια δεν απολαμβάνει.

Αισθάνεται ενοχές ότι προκαλεί ενόχληση στο σύζυγό της. Λέει ότι είναι ένας πολύ καλός μπαμπάς και συμπαθής στους φίλους και στην οικογένειά της.

Ερωτήσεις που συνδέουν τα προβλήματα που παρουσιάζει η γυναίκα με το βαθύτερο αίτιο

- «Κάποιες γυναίκες με (αυτά τα συμπτώματα/αυτήν την πάθηση) μπορεί να διατρέχουν κίνδυνο να υποστούν κακοποίηση από κάποιον σύντροφο ή άλλο ενήλικο άτομο στη ζωή τους. Σου συμβαίνει κάτι τέτοιο;»
- «Μερικές φορές, τα άτομα με κατάθλιψη/χαμηλή αυτοεκτίμηση έχουν βιώσει σημαντικά γεγονότα στη ζωή τους που έχουν προκαλέσει όλο αυτό και που εξηγούν γιατί αισθάνονται τόσο πεσμένα. Η ζωή μέσα σε μια σχέση με κακοποίηση μπορεί να προκαλέσει κάτι τέτοιο. Μήπως σου συμβαίνει κάτι ανάλογο;»
- «Μερικές φορές οι γυναίκες με χρόνια πυελικό πόνο έχουν βιώσει άλλες μορφές στρες στρες, πόνου ή κακοποίησης στη ζωή τους, συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής κακοποίησης. Σε έχει επηρεάσει ποτέ κάτι τέτοιο;»
- «Μερικές φορές οι γυναίκες με χρόνια πόνο έχουν πολύ στρες ή πίεση στη ζωή τους, γεγονός που εκφράζεται στο σώμα τους. Μήπως σου συμβαίνει κάτι τέτοιο;»
- «Μερικές φορές το στρες μπορεί να συνδέεται με δυσκολίες σε μια σχέση. Κάποιοι σύντροφοι αντιδρούν έντονα στις διαφωνίες, χρησιμοποιώντας σωματική δύναμη. Σου συμβαίνει κάτι τέτοιο;»

Βοηθούν στην
ανίχνευση

αλλά

και περνούν
μηνύματα
σχετικά με τις
επιπτώσεις
της ΕΒ στην
υγεία

Αποφεύγουμε την ανάγνωση τυποποιημένων ερωτήσεων μέσα από κείμενο ή από υπολογιστή

Διατύπωση ερωτήσεων με ευελιξία, εξατομικευμένα

ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ

άρα αυξάνονται οι πιθανότητες για αποκάλυψη

Η (ούτως ή άλλως) θετική επίπτωση των ερωτήσεων

Με τις ερωτήσεις επισημαίνεται ότι:

- Η ενδοοικογενειακή βία και κακοποίηση αποτελεί **σημαντικό ζήτημα** της υγειονομικής περίθαλψης και **δεν είναι αποδεκτή** (σε αντίθεση με αυτό που ο δράστης κάνει το θύμα να πιστεύει)
- Ακόμη και λιγότερο σοβαρές μορφές κακοποίησης μπορεί να **επηρεάσουν** την υγεία του ατόμου
- Η μαία και ο επαγγελματίας υγείας είναι **προετοιμασμένος** να ακούσει και **γνωρίζει** πού να παραπέμψει την ασθενή για ειδικευμένη υποστήριξη

Πιθανές αιτίες μη αποκάλυψης

- Προσωπική αντίληψη για τη βία, την κακοποίηση και τη σοβαρότητά της, συχνά με την πεποίθηση ότι φταίει
- Ντροπή, αμηχανία ή/και κατάθλιψη
- Ελπίδα ότι όλα θα αλλάξουν (ακόμη συναισθηματική σύνδεση με το δράστη)
- Χρήση Άρνησης, ως μηχανισμός άμυνας
- Φόβος
- Ανησυχία παραβίασης απορρήτου (πχ έχει ακούσει στο διάδρομο υγειονομικούς να συζητούν για περιστατικό)
- Δέχεται απειλές από το δράστη (ή από άλλα μέλη της οικογένειας, φίλους) για να μην αποκαλύψει
- Ανησυχία ότι η ανάμειξη των κοινωνικών υπηρεσιών θα οδηγήσει στην απομάκρυνση των παιδιών της από την ίδια

Αιτίες για μη ανάληψη δράσης μπροστά στην προσφερόμενη βοήθεια

- Για τις γυναίκες, η απόφαση να φύγουν ή να μείνουν είναι περίπλοκη
- Το να ζει ανεξάρτητα και με ασφάλεια μπορεί να μοιάζει ακατόρθωτο την παρούσα στιγμή
 - Η γυναίκα μπορεί να εξαρτάται από το δράστη για αλκοόλ ή ναρκωτικά
 - Ο δράστης μπορεί να είναι ο φροντιστής μιας γυναίκας με αναπηρία
 - Γυναίκες μέλη ευάλωτων και μειονοτικών ομάδων αντιμετωπίζουν πρόσθετους φραγμούς κοινωνικού ρατσισμού και διακρίσεων
 - Εάν η γυναίκα δε μιλά την τοπική γλώσσα μπορεί να βιώνει συνεχή κοινωνικό αποκλεισμό

Το άτομο διαρκώς σταθμίζει τα οφέλη και τις απώλειες

Επίσης, δεν θα αποκαλύψει σε κάποιον που θεωρεί:

- Ότι δεν είναι καλός ακροατής ή δε διαθέτει επικοινωνιακές δεξιότητες
- Αδιάφορο ή χωρίς ενσυναίσθηση (πχ δεν προσέφερε ιδιωτικότητα κατά τη λήψη του ιστορικού)
- Ότι την αποκλείει από την λήψη αποφάσεων
- Ότι δε δείχνει σεβασμό ή δεν ενδιαφέρεται για την αξιοπρέπειά της (δηλαδή ότι θα της προκαλέσει περαιτέρω ταπείνωση)
- Ότι δεν πιστεύει
- Επικριτικό ή την κατηγορεί
- Απόμακρο
- Ανίκανο να τη βοηθήσει

Θα περιμένει να ερωτηθεί από ένα
συμπονετικό άτομο,
με το οποίο θα νιώθει άνετα και ασφαλής

Πρακτικές συμβουλές για την εξάλειψη των αιτιών που εμποδίζουν την αποκάλυψη (1/2)

- Προώθηση της εμπιστευτικότητας ως βασικής αξίας του χώρου εργασίας
 - Εκπαίδευση προσωπικού, ενημερωτικά έντυπα και **αφίσες** στο χώρο υποδοχής
- Εξηγήστε το ρόλο των κοινωνικών υπηρεσιών στην προστασία των παιδιών
 - Να βοηθήσουν τους γονείς να προστατεύσουν τα παιδιά τους και όχι να τα απομακρύνουν
 - Η επιτήρηση μπορεί να λειτουργήσει ως μια προειδοποίηση με αποτέλεσμα λιγότερες συγκρούσεις
- Βελτιώστε τις επικοινωνιακές σας δεξιότητες
 - Σεμινάρια και ανατροφοδότηση μεταξύ συναδέλφων
- Ενθαρρύνετε την αυθόρμητη αποκάλυψη
- Ρωτήστε άλλους επαγγελματίες
 - Μήπως η κοινοτική μαία γνωρίζει;

Πρακτικές συμβουλές για την εξάλειψη των αιτιών που εμποδίζουν την αποκάλυψη (2/2)

- Επαναλάβετε συχνά στη γυναίκα ότι δεν είναι δικό της το φταίξιμο
 - «Ο καθένας έχει το δικαίωμα να νιώθει ασφάλεια στο σπίτι του», «Δε σου αξίζει να σε χτυπούν ή να σου κάνουν κακό. Δεν είναι δικό σου λάθος.», «Ανησυχώ για την ασφάλεια και την ευημερία σου», «Δε φταίς εσύ. Η κακοποίηση είναι συχνό φαινόμενο και συμβαίνει σε όλων των ειδών τις σχέσεις.»
- Υποστηρίξτε την αυτόνομη λήψη αποφάσεων
- Μειώστε την αβεβαιότητα
- Αναπτύξτε μια μακροχρόνια σχέση εμπιστοσύνης με την γυναίκα
 - Continuity of care
- Οργανώστε εκπαίδευση για την ενδοοικογενειακή βία και κακοποίηση

Τι θα βοηθήσει τις γυναίκες που προσέρχονται σε μια μονάδα υγείας, να αποκαλύψουν τη βία;

- Ενημερωτικά φυλλάδια, αφίσες και πινακίδες (ακόμη και στην τουαλέτα) που δείχνουν στους ασθενείς ότι είμαστε ενήμεροι για αυτά τα ζητήματα
- Παροχή τηλεφωνικών αριθμών που επιτρέπουν στους ασθενείς να λάβουν βοήθεια όταν την χρειαστούν
- Εξήγηση για τη σημασία της εμπιστευτικότητας (φυλλάδιο, αφίσες)
- Προσωπικό υποδοχής, διοικητικοί υπάλληλοι: κονκάρδες (πχ εάν κάποιος σας κάνει κακό, μπορείτε να μιλήσετε σε εμένα)
- Μηχανισμοί με τους οποίους ο καθένας μπορεί να δώσει ανατροφοδότηση αναφορικά με καλές και κακές πρακτικές
- Διαθεσιμότητα χώρου για ιδιωτική συνομιλία

ΕΧΕΙΣ
ΦΩΝΗ
ΕΙΜΑΣΤΕ
ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ
#exeisfoni

ΚΑΛΕΣΕ ή ΣΤΕΙΛΕ
SMS ΣΤΟ 100
www.yptp.gr
www.hellenicpolice.gr

Μάθε πώς να
προστατευτείς
εδώ

Οδηγίες προς τους πολίτες για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας

Αν είστε θύμα:

- Καλέστε το 100.

- Αν δεν μπορείτε να μιλήσετε, στείλτε SMS στο 100, με την ακριβή διεύθυνση, το ονοματεπώνυμο & το είδος της επείγουσας ανάγκης (π.χ. «κινδυνεύει η ζωή μου», «δέχομαι βία από το/την σύζυγό μου»)

- Εάν δεν μπορείτε εσείς να επικοινωνήσετε με το 100, ζητήστε από κάποιον οικείο ή το γιατρό σας να ειδοποιήσει τις Αρχές για εσάς.

- Αναζητήστε ιατρική περίθαλψη & πείτε στο γιατρό όλη την αλήθεια.

- Υποβάλλετε μήνυση στο πλησιέστερο Αστυνομικό Τμήμα.

- Για κατευθύνσεις και οδηγίες, τηλεφωνήστε ή στείλτε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) στις Υπηρεσίες Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της Ελληνικής Αστυνομίας, που βρίσκονται σε όλη την επικράτεια.

- Καλέστε τη γραμμή SOS 15900 της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, που απευθύνεται σε γυναίκες για ψυχοκοινωνική στήριξη, νομική συμβουλευτική και φιλοξενία σε ξενώνες. Επικοινωνία και μέσω e-mail στο sos15900@isotita.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

ΜΕΝΟΥΜΕ
ΑΣΦΑΛΕΙΣ
ΔΕΝ ΜΕΝΟΥΜΕ
ΣΙΩΠΗΛΟΙ

ΕΧΕΙΣ
ΦΩΝΗ
ΕΙΜΑΣΤΕ
ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ
#exeifoni
#menoumeasfaleis

ΚΑΛΕΣΕ Η ΣΤΕΙΛΕ
SMS ΣΤΟ 100
www.yrtp.gr
www.hellenicpolice.gr

Μάθε πώς να
προστατευτείς
εδώ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

*Οδηγίες για την προστασία
από την σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων.*

Αν είμαι ανήλικος-η, θυμάμαι πάντα ότι:

Το σώμα μου
είναι δικό μου.

Κανένας δεν έχει το
δικαίωμα να με αγγίζει με
τρόπο που δε θέλω.

Λέω «ΟΧΙ» όταν
κάποιος ενήλικος
μου ζητάει να έχω
μυστικά από τους
γονείς μου.

Δεν παίρνω δώρα
από ανθρώπους
που μου ζητάνε
ανταλλάγματο.

Αν κάποιος με παρενοχλεί, μιλάω αμέσως
σε έναν άνθρωπο που εμπιστεύομαι.
Μιλάω συνεχώς και δε σταματώ
να μιλάω μέχρι να με ακούσουν.

Μπορώ οποιαδήποτε ώρα να καλέσω την Αστυνομία για να με
προστατεύσει. Απευθύνομαι στις Υποδιευθύνσεις Προστασίας
Ανηλίκων στην Αθήνα (210 6476370) και στη Θεσσαλονίκη
(2310 388456) ή στα κατά τόπους Τμήματα Ασφάλειας.

Τι είναι η παιδική κακοποίηση;

Λεκτική
Κακοποίηση

Άσκοπη
Παρενόχληση

Έκθεση σε
πορνογραφικό υλικό

Άγγιγμα σε
ιδιαίτερα σημεία του
σώματος

Να εξαναγκάζεις το
παιδί να αγγίζει
σώμα κάποιου που
δεν θέλει

Να μειώνεις την
αυτοπεποίθηση ενός
παιδιού

Να χτυπάς κ να
πληγώνεις ένα παιδί για
να εκτονωθείς

Να χειραγωγείς ένα
παιδί με σκοπό την
εκμετάλλευση

Παραμέληση των
βασικών
βιολογικών
αναγκών του
παιδιού

Εργασιακή
εκμετάλλευση ενός
παιδιού

Επαναλαμβανό -
μενη αγνόηση

Παραμέληση
συναισθηματικών
αναγκών

Εξαναγκασμός σε
εργασία αντί για
παρακολούθηση του
σχολείου

Το να χτυπάς και να
μειώνεις ένα παιδί
στο σχολείο

Παραμέληση
ιατρικών αναγκών

Παραμέληση
Εκπαιδευτικών
Αναγκών

Το να αφήνεις ένα
παιδί μόνο στο σπίτι
χωρίς επίβλεψη

Produced by: National Child Protection Authority
No: 330, Thalawathugoda Rd, Madiwela.
(Tel: 778911-13, Fax: 778915, Email: ncpa@diamond.lanka.net)
Compiled by: Prof. Harendra de Silva
Illustrations by: Jayamini de Silva
Graphic layout Sponsored by: Thorn Holdings (Pvt) Ltd.

Συμπεράσματα

- Μπορούμε να ανιχνεύσουμε τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, αρκεί να εκπαιδευτούμε και να λάβουμε πρακτικές οδηγίες για το πώς να θέτουμε άμεσες ερωτήσεις.
- Τα ευάλωτα άτομα που φαίνονται αδύναμα, μπορούν να έχουν περίπλοκους και περισσότερους από έναν λόγο για να μη μας αποκαλύψουν την αλήθεια.
- Οι επικοινωνιακές δεξιότητες, η ενσυναίσθηση και η αποτελεσματική διαχείριση περιστατικών βίας είναι αντικείμενα που μπορούμε να καλλιεργήσουμε και να κατακτήσουμε.